

Aikakauskirja Kasvatus Abstraktit

Seppänen, Piia – Lempinen, Sonia – Nivanaho, Nina – Kiesi, Iida – Thrupp, Martin. 2020. EDU-BISNES PERUSKOULUSSA: KOHTI "EDUEKOSYSTEEMIÄ". Kasvatus 51 (2), 95–112.

Koulutuksen ja oppimisen liiketoimintaan (edu-bisnekseen) on ladattu suuria kasvu- ja tuotto-odotuksia niin globaalissa taloudessa kuin Suomessa. Tässä artikkelissa tarkastelemme, millaista koulutusliiketoimintaa Suomessa on. Aineisto toimijoista (n = 63), joilla on kaupallisia intressejä peruskouluihin, kerättiin neljältä foorumilta vuonna 2017. Keskeisimpien toimijoiden välisiä yhteyksiä tutkittiin verkkosivuaineistoista vuonna 2019 visualisoimalla yhteydet Gephi-visualisointityökalulla. Analyysi osoittaa, että suuret kustannus- ja ohjelmistoyritykset uudistavat toimialaansa "oppimispalveluihin" globaalein kytköksin, ja koulutuksen digitalisaatioon virtaa uusia, liiketoiminnan kasvuodotuksiltaan kovaan vauhtiin tähtääviä startup-yrityksiä. Lisäksi monet verkostotoimijat edistävät edu-bisnestä. Edu-bisnesteimajoilla on yhteyksiä sekä toisiinsa että julkisiin koulutuspolitiikan toimijoihin. Kaikki nämä toimijat suuntaavat digitalisaation tuomassa toimialamurroksessa kohti koulutusliiketoiminnan ekosysteemiä eli "eduekosysteemiä". Se pyrkii sekä luomaan tuotteita tai laajempia palvelukokonaisuuksia globaaleille koulutusmarkkinoille että avaamaan näille liiketoimintamahdollisuuksia Suomessa. Markkinoiden rakentamisessa koulutussektorille keskeistä on tuotteiden kehittäminen, skaalaaminen ja testaus suomalaiskouluissa. Ekosysteemisellä toimintatavalla tähdätään itsessään arvonluontiin, ja toimintatavan luomiseen osallistuvat yksityisten toimijoiden ohessa julkiset toimijat. Tämä tutkimus avaa keskustelun Suomessa 2010-luvun puolivälissä yleistyneeseen koulutuksen kaupallistamiskehitykseen ja tarjoaa uusia näkökulmia erityisesti verkostojen merkityksestä koulutuspolitiikassa.

Asiasanat: koulutusliiketoiminta, peruskoulu, koulutuspolitiikka

Simola, Hannu. 2020. KOULUN MUUTTAMISEN ANTINOMIAT – KOULUTUSSOSIOLOGINEN NÄKÖALA KOHTI REALISTISIA UTOPIOITA. Kasvatus 51 (2), 113–128.

Tämä artikkeli perustuu kirjoittajansa akateemiseen jäähyväisluentoon ja on luonteeltaan sekä retrospektiivinen että tulevaisuuteen kurkottava. Koulun arjen kyky vastustaa uudistuksia on ollut jo liki vuosisadan ajan erityisesti progressiivisen pedagogiikan ja radikaaleista muutoksista unelmoivien murheena. Miksi koulun uudistaminen on niin vaikeata? Artikkelin nostaa esille kaksi hypoteesia. Ensimmäisen mukaan luokkahuonetodellisuus, erityisesti sen kompleksisuus ja yhteiskunnalliset reunaehdot, näyttäisi kadonneen paitsi arvovaltaisesta asiantuntijapuheesta myös luokkahuoneen ulkopuolelle siirtyneiden opettajien mielistä. Toisen hypoteesin mukaan lähes kaiken koulun käytäntöjen sosiologisen tutkimuksen huomio on kohdistunut "piilo-opetussuunnitelman", "ajan, tilan ja rituaalien", "koulunpidon kieliopin" tai "koulun käytäntöarkkitehtuurien" rajoittaviin vaikutuksiin, kun taas sosiaalisten reunaehtojen mahdollistavat vaikutukset ovat jääneet sivuun. Tämä on ollut osaltaan ajamassa koulutussosiologiaa marginaaliin koulun uudistamiskeskustelussa. Artikkelin päätty kiteyttämään koulun muutosproblematiikan viiteen antinomian eli loogiseen ristiriitaisuuteen tai paradoksiin. Niiden tiedostaminen ja ylittäminen saattaisivat avata tien kohti koulun vähittäistä ja arkipäiväistä muutosta, jossa utopiat voisivat vähitellen muuttua realistisiksi.

Asiasanat: koulutussosiologia, koulun muutos, koulun kehittäminen, koulun yhteiskunnalliset reunaehdot, kompleksisuus

Atjonen, Päivi – Huusko, Mira – Perälä-Littunen, Satu – Niukko, Sanna. 2020. VUOSINA 2010–2016 JULKAISTUJEN KASVATUSTIETEELLISEN ALAN VÄITÖSKIRJOJEN RAKENTEELLINEN TARKASTELU. *Kasvatus* 51 (2), 129–141.

Tutkimuksessa tarkasteltiin vuosina 2010–2016 julkaistujen suomalaisten kasvatustieteellisen alan väitöskirjojen (f = 605) jäsentelyä, metodisia ratkaisuja, lähteiden käyttöä ja arvosanoja. Kvantitatiivisen sisällönanalyysin tulosten mukaan väitöskirjojen jäsentelyratkaisut olivat hyvin heterogeenisia. Vajaa kolmannes julkaistiin artikkeliväitöskirjoina. Tutkimuskysymykset olivat tyypillisesti kuvailevia, ja niiden määrä vaihteli paljon sekä julkaisumuodon sisällä että niiden välillä. Tavallisimmin oli koottu haastatteluaineistoja, joita oli joko teemoiteltu tai kategorisoitu. Kvantitatiivisten väitöskirjojen (f = 69) aineistot oli analysoitu enimmäkseen varsin yksinkertaisin tilastomenetelmin. Niukimmassa lähdeluettelossa oli 58 ja laajimmassa 960 lähdettä, mitä selitti osittain julkaisumuoto. Lähdeluetteloissa oli keskimäärin 268 lähdettä, mutta hajonta oli suuri. Yliopistoissa oli käytössä kolmenlaisia arviointiasteikoita. Asteikolle 1–5 muunnettujen arvosanojen tyyppiarvo oli 4 ja keskiarvo 3,7. Artikkeliväitöskirjojen arvosanat olivat tilastollisesti erittäin merkitsevästi parempia kuin monografioiden.

Asiasanat: väitöskirja, kasvatustieteellinen ala, raportin rakenne, arviointi

Mikkilä-Erdmann, Mirjamaija – Iiskala, Tuike. TUTKIMUSPERUSTEINEN LUOKANOPETTAJAKOULUTUS TÄNÄÄN JA TULEVAISUUDESSA – ”SIVISTYSTÄ TIETEESTÄ”. *Kasvatus* 51 (2), 142–152.

Miten suomalaisessa opettajankoulutuksessa ilmenee 250 vuotta sitten syntyneen saksalaisen tiedemiehen ja poliitikon Wilhelm von Humboldtin sivistysajattelu? Von Humboldt näkee sivistyksen tavoitteena, taitona ja prosessina. Tässä artikkelissa sivistysajattelu suhteutetaan opettajankoulutuksen tutkimusperusteisuuteen, jossa erityisesti korostuu opettajan oman toiminnan perusteiden tiedostaminen yksilö- ja yhteisötasolla. Artikkelin keskeisenä kysymyksenä on, mitä tutkimusperusteisuuden merkityksiä ja muotoja esiintyy kirjallisuudessa. Tarkastelun syventämisessä käytetään kansainvälisiä vertaisarvioituja artikkeleita, joiden pohjalta esitetään tutkimusperusteisen opettajankoulutuksen typologia. Typologia havainnollistaa luokanopettajakoulutuksen tutkimusperusteisuudesta kriittisen refleктоijan, koulun uudistajan ja akateemisen asiantuntijan ulottuvuudet. Esimerkkinä tutkimustaitojen oppimisympäristöstä tutkimustyöpaja konkretisoi typologian, erityisesti kriittisen refleктоijan ja akateemisen asiantuntijan, näkökulmat. Sen sijaan koulun uudistajan näkökulma jää vähemmälle. Lopuksi opettajankoulutuksen tutkimusperusteisuutta tarkastellaan oppimisen tutkimuksen, erityisesti käsiteellisen muutoksen ja metakognition, näkökulmasta. Havaintomme viittaavat siihen, että opettajankoulutuksen tutkimusperusteisuudesta ei vallitse yhtenäistä käsitystä. Tutkimusperusteisuus opettajankoulutuksessa edellyttää yksilön taitojen kehittämisen lisäksi ymmärrystä kouluyhteisöstä, tutkivaa kokeilutoimintaa, johon opettajankouluttajat, opiskelijat ja kentän opettajat täydennyskoulutuksissa osallistuvat. Haasteena on tutkimusperusteisen jatkumon luominen peruskoulutuksesta täydennyskoulutukseen opettajan asiantuntijuuden tukemiseksi.

Asiasanat: tutkimusperusteisuus, luokanopettajakoulutus, sivistys, teoria, käytäntö

Tähtinen, Juhani – Jauhiainen, Arto – Vitie, Paula. 2020. KASVATUS-LEHDEN KOKOVARTALOKUVA 1990–2018. *Kasvatus* 51 (2), 153–167.

Artikkelissa tarkastellaan *Kasvatus*-lehdessä vuosina 1990–2018 julkaistujen tiedeartikkelien sisältäaloja, tutkimusotteita ja artikkelien kirjoittajakuntaa. Artikkelissa kysytään, onko lehden tiedeartikkelien aihealueissa, tutkimusotteissa tai kirjoittajakunnassa tapahtunut muutoksia tarkastelujakson aikana. Vertaisarvioinnin käyttöönoton ja Julkaisufoorumin tasolle 2 nousun jälkeen

Kasvatuksen tieteellinen status on vahvistunut tarkastelujaksolla. Kuitenkin tiedeartikkelien määrät ja osuudet lehden tekstikorpuksesta ovat hieman vähentyneet 2000-luvun kahden ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Samaan aikaan lehden sisältöä ovat monipuolistaneet uudet tekstityypit, kuten puheenvuorot, kolumnit ja niin kutsutut lyhyemmät kirjoitukset. Kolme sisältöalaa, opettajuuden ja didaktiikan tutkimus, kasvatuspsykologia ja kasvatussosiologia, ovat olleet tiedeartikkelien suosituimmat aihepiirit kaikkina tarkasteltuina vuosikymmeninä. Teoreettisesti suuntautuneiden artikkelien julkaisumäärät ovat lehdessä vähentyneet merkittävästi, varsinkin 2010-luvulla. Keskeisiä muutoksia tarkastelujaksolla ovat olleet myös laadulliseen tutkimusotteeseen perustuvien artikkelien yleistyminen sekä lehtorien ja muiden opettajien sekä naiskirjoittajien osuuksien kasvu. Myös yhteiskirjoittamisen lisääntyminen ja vastaavasti yksin kirjoittamisen harvinaistuminen ovat olleet silmiinpistäviä muutospirteitä. Samankaltaisia muutostrendejä on havaittavissa lähitieteiden lehdissä, mikä heijastaa niin kutsuttujen kovien tieteiden tiedejulkaisemisen käytäntöjen rantautumista yhteiskunta- ja käyttäytymistieteisiin.

Asiasanat: Kasvatus-lehti, tiedejulkaisu, tieteellinen julkaiseminen, tutkimusote, kasvatustiede

Sintonen, Sara. 2020. "ET NE TIETÄÄ, ET TOI ON HYVÄ IHMINEN" – VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJUUS J. A. HOLLON HENGESSÄ. Kasvatus 51 (2), 168–179.

Suomalaisen varhaiskasvatuksen perinne ulottuu yli sadan vuoden taakse. Varhaiskasvatuksen opettajuuden voidaan katsoa alkaneen kehittyä jo varhain, joskin vuosikymmenien ajan sitä kuvattiin ennemminkin hoivan kuin opetuksen termein. Vasta tällä vuosikymmenellä yliopistokoulutettuja alan ammattilaisia on alettu nimittää varhaiskasvatuksen opettajiksi. Tämä artikkeli liittyy Juho August Hollon kasvatusajattelun tarkasteluihin varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Artikkelissa peilataan Hollon näkemyksiä varhaiskasvatukseen painottaen erityisesti varhaiskasvatuksen opettajuutta ja siihen sisältyvästä kasvattajuudesta huokuvaa hollolaista henkeä. Hollolaisella hengellä tarkoitetaan erityisesti kykyä nähdä kasvatuksellisesti, edustaa kuvitteluelämän virkeyttä sekä toimia mahdollistajana ja koskettajana. Luentaa rikastetaan tekstiin liitetyillä, kokeneen varhaiskasvatuksen opettajan Hollo-kaikuisilla näkemyksillä, joita nousi esiin kokeneen varhaiskasvatuksen opettajan kolmivaiheisessa haastattelussa. Aineiston tarkastelu osoittaa aikamme varhaiskasvatuksen opettajuuden heijastelevan monia Hollolle tyypillisiä arvoja ja lähtökohtia. Varhaiskasvatukselle ominainen kokonaisvaltaisuus luo opettajuudelle oman karaktäärinsä. Artikkelissa esitetään, kuinka J. A. Hollon kasvatusajattelu voi toimia varhaiskasvatuksen opettajuutta kannattelevana voimana kehystäen sen kokonaisvaltaisuutta, kun perustana pidetään kasvatuksellisuutta.

Asiasanat: Juho August Hollo, kasvatuksellisuus, varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen opettaja, sivistys